

1981/82:6

Tisdagen den 13 oktober

Kl. 15.00

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som suppleant i finansutskottet.

Stockholm 1981-10-09

Åke Persson

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som ledamot i skatteutskottet.

Stockholm 1981-10-09

Rune Ångström

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Stockholm 1981-10-08

Jörgen Ullenhag

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Stockholm 1981-10-09

Olle Grahn

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som suppleant i jordbruksutskottet.

Stockholm 1981-10-09

Torkel Lindahl

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Kompletteringsval
till utskott*

Till riksdagen

Jag anhåller om entledigande från uppdraget som suppleant i näringsutskottet.

Stockholm 1981-10-09

Olle Wästberg

Dessa avsägelser godkändes.

2 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har på grund av uppkomna vakanser och avsägelser anmält nya representanter i vissa utskott.

I enlighet med folkpartiets anmälan förklarade talmannen valda till

suppleant i finansutskottet

Daniel Tarschys (fp)

ledamot i skatteutskottet

Olle Grahn (fp)

suppleant i skatteutskottet

Erling Bager (fp)

ledamot i utrikesutskottet

Rune Ångström (fp)

suppleant i utrikesutskottet

Jörgen Ullenhag (fp)

suppleant i kulturutskottet

Marie Nordström (fp)

suppleant i utbildningsutskottet

Marie Nordström (fp)

suppleant i trafikutskottet

Torkel Lindahl (fp)

suppleant i jordbruksutskottet

Åke Persson (fp)

suppleant i näringsutskottet

Åke Persson (fp)

ledamot i civilutskottet

Kerstin Ekman (fp)

suppleant i civilutskottet

Erling Bager (fp)

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om hanteringen
av kärnkraftsavfall*

3 § Svar på fråga 1981/82:3 om hanteringen av kärnkraftsavfall

Anf. 2 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist har – med uppgivande av att chefen för det franska bolaget Cogéma har uttalat sig om säkerhetskraven vid upparbetningsanläggningen i La Hague – frågat mig om Sverige kommer att godta de franska bestämmelserna före den 1 januari 1982 eller den 1 januari 1984 och hur detta i så fall påverkar de svenska säkerhetsbestämmelserna och driften av de svenska kärnkraftsreaktorerna.

Med anledning av de avtal om upparbetning av använt kärnbränsle som träffats mellan Svensk Kärnbränsleförsörjning AB och Cogéma har den svenska och den franska regeringen den 10 juli 1979 genomfört en skriftväxling i vilken överenskommelser träffats med syfte att reglera vissa frågor i samband med genomförandet av upparbetningsavtalet. Överenskommelserna innebär bl. a. att säkerhetsmyndigheterna på kärnkraftsområdet i de båda länderna, när de anser att det behövs, skall kunna samråda i säkerhetsfrågor.

Detta samråd syftar till att möjliggöra ömsesidig information om de praktiska formerna för tillämpning av resp. nationella bestämmelser inom följande områden: säkerhetsåtgärder och fysiskt skydd i samband med transport, kontroll av nukleärt material, civilrättsligt ansvar, säkerhet vid konditionering av avfallet.

Enligt vad jag har erfarit pågår redan samråd inom vissa av de nämnda områdena. Inom ramen för detta samråd har inget framkommit som tyder på att säkerhetsmyndigheterna inte kommer att kunna enas om vilka säkerhetskrav som skall gälla för verksamheten. Det som i detta sammanhang är av störst intresse är de krav som man från fransk sida kommer att ställa på det använda kärnbränslet. Några definitiva krav har ännu inte formulerats. Vad som hittills framkommit vid nämnda samråd visar att de krav som de franska myndigheterna förväntas ställa kan godtas och samordnas med de svenska kraven. Jag finner inte några skäl att tro att de franska kraven kommer att påverka driften av svenska kärnkraftsreaktorer.

Anf. 3 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Det är något uppseendeväckande att Ingemar Eliasson lämnar ett frågesvar i sådana här allmänna ordalag, där han säger att det inte har framkommit något som tyder på att det inte skulle gå att samordna kraven

från Frankrike med de svenska säkerhetsbestämmelserna. Det handlar ju här, Ingemar Eliasson, faktiskt om krav på kontraktsändringar från det franska bolagets sida. Det är uppseendeväckande och inte något som man utan vidare kan avfärda.

Vad det gäller är ju att Cogéma nu säger att man inte kan uppfylla kraven i detta kontrakt, som fortfarande inte är offentliggjort i Sverige. Man säger: Vi kan inte garantera att det upparbetade avfall som återsänds har den låga strålningshalt som står angiven i det ursprungliga kontraktet. Man säger till svenska myndigheter att de måste godta de nya bestämmelserna, att det bör ske före den 1 januari 1982 eller, efter en respit, före den 1 januari 1984. Och man ger sig själv rätten att därefter sända tillbaka avfallet i vilket skick som helst. Är inte detta uppseendeväckande?

Detta har kommit till allmänhetens kännedom, dels genom den presskonferens som alla känner till, åtminstone nere i Europa, dels genom att det gått skrivelser till Västtyskland, där frågan också har tagits upp i parlamentet av västtyska parlamentsledamöter. Men den svenske arbetsmarknadsministern är inte oroad.

Jag frågar mig alltså: Har den svenska regeringen eller SKBF fått någon propå från Cogéma om de ändrade kraven? Har detta kommit fram till den svenska regeringen på samma sätt som till de tyska myndigheterna? Det är den första och viktigaste frågan.

Den andra frågan gäller kontraktet, som är helt öppet i Frankrike. Här i Sverige är kontraktsbestämmelserna hemligstämplade – de hålls så att säga formellt fortfarande undan offentlighetens ögon, fastän de i praktiken redan är översatta och spridda vitt och brett. Men det är bekvämt: man slipper ju ta upp en debatt i sammanhanget, och man kan hänvisa till att det finns sekretessbestämmelser.

Jag tycker således att arbetsmarknadsministern skulle vara ytterligt oroad. Det finns all anledning att svara på de här frågorna: Har den svenska regeringen fått sådana här propåer? Hur påverkar detta den fortsatta driften av reaktorerna? Det är ju uppenbart att KBS-1, som ligger till grund för villkorslagens bestämmelser om att ladda de reaktorer som det nu gäller eller att eventuellt ladda de två återstående reaktorerna, är beroende av att Cogéma vill ändra kontraktet. Vad har arbetsmarknadsministern att säga om detta?

Anf. 4 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Får jag först säga att samråd alltså redan pågår mellan de berörda myndigheterna, helt i enlighet med träffade överenskommelser.

Det kanske också är skäl att erinra om att avtalet mellan SKBF och Cogéma ännu inte har utnyttjats. De första leveranserna av använt svenskt kärnbränsle från svenska kärnkraftverk till La Hague är planerade att ske i slutet av 1982. De leveranser som diskussionen nu gäller kommer sannolikt inte att ske förrän tidigast under 1983.

Efter det att den presskonferens hölls som Oswald Söderqvist talar om, har franska nationalförsamlingen i början av denna månad behandlat energifrå-

gorna och fattat beslut om att fortsätta byggandet av uppberedningsanläggningen, som kallas UP 3 och skall uppbereda bl. a. det svenska använda kärnbränslet. Nationalförsamlingen beslöt i enlighet med franska regeringens förslag. Förutsättningar finns alltså för att ingångna avtal skall hållas.

På svensk sida råder det inte någon tvekan om att den svenska kärnkraftsindustrin skall kunna möta de krav på det använda kärnbränslet som Cogéma kan komma att ställa.

Anf. 5 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern svarar inte på frågan. Det är ganska ointressant att vi ännu inte har tagit kontraktet i bruk. Det är ju fråga om vad som händer när vi en gång skall göra det. Nu ställs det alltså från Cogéma krav på att få ändra kontraktsbestämmelserna. Har den svenska regeringen fått några propåer i den riktningen? Jag ber än en gång att få svar på den frågan.

Sedan hänvisar arbetsmarknadsministern till UP 3-anläggningen. Den skall byggas, har det franska parlamentet sagt. Samtidigt har man i Frankrike tillsatt en kommission, med bred representation från fackföreningar, regeringen, kärnkraftsindustrin m. fl. som skall utreda om UP 3 verkligen skall byggas. Man har alltså ännu inte börjat bygga den anläggning som skall ta emot det svenska kärnkraftsavfallet. Den socialistiska fackföreningen CFDT i Frankrike varnar enständigt för att det kommer att bli oerhörda demonstrationer m. m. om man börjar ta emot exempelvis svenskt kärnbränsle som skall uppberedas.

Men den svenska regeringen är inte orolig. Man skjuter detta ifrån sig. Man tar inte upp det, utan man säger att det kommer att ordna sig.

Jag vill fortfarande ha svar på de här frågorna: Har ni fått någon skrivelse från Cogéma eller den franska regeringen om de ändrade propåerna? Hur tänker ni i så fall ställa er till dem? Är ni villiga – jag vet inte för vilken gång i ordningen den frågan ställs – att släppa hemligstämpeln när det gäller det ursprungliga kontraktet, eftersom det nu är offentligt gjort i Frankrike? Ni kan ju inte skylla på att det är fransmännen som vägrar att publicera avtalet, för i Frankrike finns det som offentlig handling.

Anf. 6 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag svarade på Oswald Söderqvists fråga redan i mitt första inlägg. Jag sade nämligen att samråd om säkerhetskraven pågår och att det från fransk sida ännu inte har framförts några definitiva krav. Av de kontakter som jag har haft framgår emellertid att man från svensk sida inte hyser några farhågor för att de säkerhetskrav som kan komma att preciseras inte skulle kunna uppfyllas. Vi har också från svensk sida all anledning att prioritera säkerhetsvillkor och stimulera uppställandet av sådana.

Beträffande kontraktet har jag bara att meddela att det är och kommer att förbli hemligstämpelat.

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om hanteringen
av kärnkraftsavfall*

Anf. 7 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Här lämnas samma undanglidande svar som alltid i dessa debatter.

Faktum är att de svenska reaktorerna drivs på grundval av villkorlagen, och den förutsätter en viss upparbetning – det var vad som låg till grund för tillståndet att ladda. Det förutsattes också, som det sades då, att avfallet skulle återsändas till Sverige med en viss strålning, och det redovisades hur förvaringen av detta avfall skulle utföras på grundval av uppgifterna om denna strålning.

Om man nu ändrar förutsättningarna i detta mycket viktiga, hemligstämplade kontrakt och Cogéma säger – vilket är ett faktum – att företaget kommer att återleverera avfall med betydligt högre strålningpotential än vad som står i det ursprungliga kontraktet, så kan jag inte förstå hur arbetsmarknadsministern och den svenska regeringen kan vara så föga oroliga. Bekymrar det inte er att ni helt plötsligt kan ställas inför faktum, att det inte finns något upparbetningsavtal som ni kan stödja er på? Utan ett sådant drivs ju reaktorerna olagligt. Hur blir det när vi skall pröva de sex första svenska reaktorerna, som startades före villkorlagens tillkomst? De skall ju provas på samma villkor. Hur gör vi då? Den frågan borde oro er mycket.

Anf. 8 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag vill återigen erinra om att den franska nationalförsamlingen har sagt att man står fast vid ingångna internationella avtal. Det är för mig viktigare än Oswald Söderqvists synpunkter.

Anf. 9 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Men, Ingemar Eliasson, det är ju faktiskt så att den franska regeringen ännu inte har beslutat om man verkligen skall bygga anläggningen. Man har tillsatt en kommission för att utreda detta. Ni vet inte om det kommer att finnas någon anläggning som tar emot det svenska avfallet. Ni borde alltså vara oerhört oroliga, och ni borde pressa på den franska regeringen och Cogéma och fråga hur det verkligen blir. Håller detta kontrakt eller skall vi slänga ut denna summa, 1,5 miljarder eller vad det snart rör sig om i pengar, som redan har satsats i det här företaget, utan att vi fått någonting tillbaka för det?

Det är väldigt enkelt att som Ingemar Eliasson säga att man litar på den franska regeringen. Men den har ju faktiskt ännu inte bestämt sig, eftersom den har tillsatt en utredning. Vi vet alltså inte om anläggningen kommer att byggas.

4 § Svar på fråga 1981/82:15 om verksamheten vid riksyркesskolan i Hedenäset

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

Anf. 10 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Kerstin Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta när det gäller omorganisationen av riksyркesskolan i Hedenäset.

Frågan är ställd mot bakgrund av den oro som personal och elever vid skolan känner på grund av uppgifter om förändrad organisation och/eller nedläggning.

Efter vad jag har inhämtat har arbetsmarknadsstyrelsen den 25 juni 1981 efter samråd med skolöverstyrelsen beslutat att de fyra kvarvarande riksyркesskolorna successivt skall avvecklas som ungdomsskolor och i tre av fallen ombildas till AMU-filialer.

En sista intagning av elever får ske nu i höst, och dessa elever beräknas avsluta sin utbildning under 1983. Allteftersom vakanser uppstår kommer nya elever att tas in enligt de bestämmelser som gäller för den vanliga arbetsmarknadsutbildningen.

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut innebär för riksyркesskolan i Hedenäset att den ombildas till en AMU-filial, till vilken ungdomar över 18 år med bl. a. sociala problem skall ha förtur.

Förhandling enligt MBI. har ägt rum mellan AMS, SÖ och berörda arbetstagarorganisationer. Därvid meddelades att omorganisationen inte medför några omedelbara konsekvenser för personalen vid Hedenäset men att den framtida verksamheten, och då främst konsekvenser för personalen, skall utredas tillsammans med arbetstagarorganisationerna TCO, SACO/SR och SF. Mot detta hade arbetstagarorganisationerna ingen erinran.

Eleverna kan således slutföra sin utbildning, och AMU-verksamheten kommer, enligt vad jag har inhämtat, även fortsättningsvis att bedrivas vid skolan.

Anf. 11 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Arbetsmarknadsministern ger emellertid inte klart besked om sin inställning. Han har tidigare här i kammaren talat om ett beslut att avveckla de s. k. riksyркesskolorna. Det är emellertid inte riktigt att referera till de förhållanden som rådde för snart 20 år sedan. Då fanns det alternativ för ungdom. Då kunde ungdomarna räkna med arbete eller plats i gymnasieskolan.

Det är en helt ny situation nu i början av 1980-talet. I dagens läge behövs riksyркesskolorna i allmänhet och den i Hedenäset i synnerhet.

En arbetskraftsundersökning bekräftade så sent som för fyra dagar sedan att arbetslösheten bland ungdomar stigit till den utan jämförelse högsta nivån efter kriget.

Värst drabbas tonåringarna och tonårsflickorna av arbetslösheten och därmed också av meningslösheten.

I Norrbotten har arbetslösheten nu "överskridit mardrömsgränsen", som

*Om verksamheten
vid riksyркessko-
lan i Hedenäset*

*Om verksamheten
vid riksyrekessko-
lan i Hedenäset*

länets största dagstidning uttryckte det när länsarbetsnämndens senaste siffror offentliggjordes. 10 000 människor är öppet arbetslösa, därav 4 000 ungdomar under 25 år.

I Norrbotten befinner vi oss i år och nästa år högst uppe på den s. k. ungdomspuckeln. Vi har rekordantal – 4 375 16-åringar. Och i Norrbotten finns i dag 910 16- och 17-åringar som inte har fått arbete eller elevplats i gymnasieskola.

I Övertorneå kommun, där Hedenäsets riksyrekesskola ligger, är antalet arbetslösa 360. Två lediga jobb finns. I Tornedalskommunerna Haparanda, Övertorneå och Pajala är totalt 1 738 personer öppet arbetslösa. Ställ det i relation till antalet lediga jobb – som är 27!

Norrbotten blöder. Tornedalen och Norrbotten förblöder på sin ungdom!

Ungdomspropositionen och den s. k. ungdomsgarantin har misslyckats. Att mot den bakgrunden tala om förändring av riksyrekesskolors status är ett besynnerligt resonemang. Det är tvärtom så, att ungdomarna skulle behöva få många fler möjligheter till utbildning, gärna av praktisk art, såsom vid riksyrekesskolor.

Det är många med mig som gärna önskar att statsrådet klart och tydligt skulle säga ifrån att man i nuvarande läge inte skall tala om en förändring eller nedläggning av riksyrekesskolor som tar emot ungdomar från 16 år. Riksyrekesskolorna – det finns bara fyra sådana i landet – är med lämplig information ett alternativ för 10 000-tals arbetslösa unga.

Delar inte statsrådet den uppfattningen?

Anf. 12 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag delar Kerstin Nilssons uppfattning att vi måste göra allt vad vi kan för att ge ungdomar utbildning och då framför allt utbildning i yrken som ger dem tryggt och varaktigt arbete efter skolan. Riksyrekesskolorna har varit bra i det avseendet, men de har också haft sina begränsningar.

Vad det är fråga om i Hedenäset – jag tycker det är skäl att vi har de riktiga proportionerna på den fråga som vi diskuterar just nu klara för oss – är en omorganisation som gör det möjligt för skolan att också bredda sin utbildning och att ta in ungdomar från 18 års ålder och uppåt, alltså sådana ungdomar som kan få arbetsmarknadsutbildning.

Min inställning, Kerstin Nilsson, är att det är bra att man går in för den här omorganisationen. Det är ännu bättre att inställningen är att undervisningen skall fortsätta vid Hedenäset.

Anf. 13 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag framhårdar i mitt påstående att arbetsmarknadsministern inte ger klart besked om hur riksyrekesskolan skall ombildas till filial och under vilket AMU-center den kommer att ligga.

Vad skolan betyder för Hedenäsets samhälle förstår var och en som tänker på att den bereder jobb på hel- eller deltid för femtiotalet människor. I

Hedenäsets kyrkby finns ca 600 invånare. Om riksyrkesskolan av en eller annan anledning skulle upphöra, finns det inte längre underlag för högstadium och service i form av affärer, post och bank.

Jag vill också ställa den frågan till arbetsmarknadsministern om inte dessa åtgärder rimmar väldigt illa med regeringsdeklarationens ord om att decentraliseringspolitiken på skolans område kommer att fortsätta och att förslag "läggs fram om effektivare skolplanering, som bättre tillgodoser skilda förutsättningar i tätorter och glesbygd, stärker det lokala inflytandet och ökar möjligheterna att upprätthålla mindre skolenheter".

Anf. 14 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag måste nästan svara med motfrågan om Kerstin Nilsson hörde mitt första svar. Det innebar nämligen att undervisningen fortsätter i Hedenäset och att det är fråga om en omorganisation och inte om en nedläggning av skolan. Omorganisationen innebär att verksamheten kan få en bredare bas. Sprid därför inte bilden att riksyrkesskolan i Hedenäset står inför en nedläggning. Jag förstår att det skulle få svåra konsekvenser för Hedenäset om det skedde. Därför är det glädjande att AMS och SÖ har fattat detta beslut.

Det är så mycket besked jag kan ge, eftersom beslutsfattandet i dessa frågor ligger hos myndigheterna AMS och SÖ. Jag är tillfreds med att de kommit fram till detta beslut.

Anf. 15 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag framhårdar fortfarande i mitt påstående att jag inte fått klart besked. Jag hoppas att det är på det sättet som arbetsmarknadsministern säger, nämligen att det här kommer att leda till en positiv utveckling.

Oron bland personalen har emellertid varit stor, då man inte kunnat få ordentliga besked och då man har en känsla av att myndigheterna inte förstår de speciella förhållandena i den här tvåspråkiga bygden och vilka konsekvenser det skulle få för framtiden, om skolan skulle administreras från en enhet som ligger tiotals mil från orten.

Anf. 16 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Låt mig bara igen understryka att det naturligtvis alltid blir vissa förändringar för personalen vid en omorganisation. Om detta förhandlade man vid överläggningar mellan å ena sidan arbetstagarorganisationerna och å andra sidan AMS och SÖ. Man kom då fram till att en särskild arbetsgrupp skulle följa och diskutera de frågor som rörde förändringar i personalens arbetsförhållanden. Med detta lät också personalorganisationerna sig nöja. Det är ett tecken så gott som något på att man har läget under kontroll.

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om återupptagan-
de av driften vid
AB Eisers fabrik
i Sollefteå, m. m.*

5 § Meddelande om svar på interpellationerna 1981/82:2, 4, 5, 10, 13, 20, 23, 25, 26 och 29

Anf. 17 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! På grund av utrikes resa kommer följande interpellationer att besvaras vid kommande tidpunkter. Den 9 november besvaras interpellation nr 5 av Eivor Marklund om ett program för Norrbottens industriella utveckling, nr 10 av Sivert Andersson om svenska företags försäljning på hemmamarknaden, nr 13 av Sten-Ove Sundström om SSAB:s verksamhet i Luleå, nr 20 av Eivor Marklund om verksamheten vid NJA, m. m., nr 23 av Raul Blücher om sysselsättningen i Grums kommun, nr 25 av Lars-Ove Hagberg om verksamheten vid Domnarvets järnverk, m. m., nr 26 av Nils Berndtson om en strukturplan för stålbranschen och den i går framställda interpellationen nr 29 av Jörn Svensson om industriutvecklingen i Skåne och Blekinge.

Den 12 november besvaras interpellationerna nr 2 av Oswald Söderqvist om verksamheten vid Dannemora gruva, m. m. och nr 4 av Nils Hjorth om verksamheten vid Dannemora gruva, m. m.

6 § Svar på fråga 1981/82:7 om återupptagande av driften vid AB Eisers fabrik i Sollefteå, m. m.

Anf. 18 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Sven Henricsson har frågat mig hur regeringen i dag bedömer möjligheterna till driftens återupptagande vid Eisers fabrik i Sollefteå eller utsikterna att skaffa de avskedade nya arbeten.

Driften vid AB Eisers enhet i Sollefteå är nedlagd och personalen har efter uppsägning slutat vid företaget. Eiser har inte för avsikt att på nytt uppta driften vid fabriken.

Jag är starkt medveten om det svåra sysselsättningsläget i Sollefteå. Jag förstår också den förtvivlan som uppstår när människor förlorar sina arbetstillfällen, men enligt min uppfattning kan dessa omständigheter inte rättfärdiga den olagliga ockupationen av Eisers fabrik i Sollefteå.

Statsföretag har informerat mig om att omfattande arbete pågår för att till Sollefteå förlägga nya arbetstillfällen. Svenska Bromsbandsfabriken AB, som är ett av Statsföretag AB delägt bolag, har hos regeringen ansökt om regionalpolitiskt stöd för en utbyggnad som jag bedömer kommer att öka antalet sysselsättningsstillfällen i kommunen. Jag är beredd att positivt verka för detta och andra projekt som kan stärka sysselsättningen i Sollefteå.

Anf. 19 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I juni ställde jag en liknande fråga till industriministern. Då fick jag minsann inte ett så positivt svar beträffande redovisningen av det som gjorts för sysselsättningen som när det gäller dagens exempel med Svenska

Bromsbandsfabriken. Herr Åsling svarade: Såvitt jag har förstått har man inte lyckats placera alla i annan sysselsättning, men i viss utsträckning har arbetsförmedlingens verksamhet lyckats. I själva verket var det en av 69 som hade fått jobb. Det betydde då att man i viss utsträckning hade lyckats.

Dagens yttrande måste man tolka så, att industriministern inte är beredd att medverka till att få i gång Eiserfabriken i Sollefteå. Av de 1 000 nya arbetstillfällena som tekosatsningen i Norrland skulle leda till finns det nu inte ett enda jobb kvar. I går meddelade Eiserledningen att omkring 700 anställda skall bort i Borås. De fackliga företrädarna var bestörta, för de hade inte fått någon information. Eiserledningen fortsatte tydligen att utmana de anställda. Hot om arbetslöshet, ständig oro blir till en psykisk press på de tekoanställda. Någon rejäl upplysning om vad som sker bakom det som synes ske får inte de anställda. Ibland har ledningen hotat med att flytta jobben till utlandet, där man redan har fabriker.

Nu ser vi alltså resultatet av en tekopolitik som saknar motstycke i hållningslöshet. Sverige har den största tekoimporten per capita i världen. Ändå biter sig regeringen envist fast vid den nära nog heliga frihandelsprincipen, medan försörjningsberedskapen undermineras och tusentals människor ställs utan arbete. Vart har riksdagens 30-procentiga mål nu tagit vägen? Under de senaste månaderna har konfektionsimporten ökat ytterligare och utgör nu uppåt 85 %.

Den 17 september genomförde tekoarbetarna i hela landet en aktion – en strejk – varvid man krävde en verklighetsanpassad handelspolitik. Bakgrunden var att man krävde att Sverige skulle vidta åtgärder för att reglera importen på ett bättre sätt. Om ingen ändring kommer till stånd hotas landets försörjningsberedskap. Och detta har minsann en koppling till situationen i Sollefteå.

Jag skall vilja ställa en följdfråga till industriministern: Tänker industriministern låta det som nu händer fortgå tills vi får bevittna ett 100-procentigt sammanbrott för svensk tekoindustri?

Anf. 20 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Sven Henricsson tar upp den här frågan mera ur allmän branschsynpunkt, och jag kan då svara att tekodelegationen, där ju facket är representerat, har avgett ett utlåtande beträffande utvecklingen inom tekoindustrin och föreslagit vissa åtgärder, som f. n. är föremål för regeringens ställningstagande. Jag vill inte föregripa detta, i synnerhet som jag inte är det för tekopolitiken ansvariga statsrådet; det är handelsministern som har att svara för den.

När det gäller den speciella frågan om det statliga företaget Eisers agerande vill jag upplysningsvis meddela att i Eisers styrelse ingår framstående företrädare för den fackliga rörelsen. De dispositioner som Eiserledningen här företar måste ju rimligen ha varit föremål för styrelsens behandling. Däremot är det självfallet ingenting som regeringen har anledning att närmare ta ställning till, eftersom styrelsen och företagsled-

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

Om återupptagande av driften vid AB Eisers fabrik i Sollefteå, m. m.

Tisdagen den
13 oktober 1981

Om återupptagande av driften vid AB Eisers fabrik i Sollefteå, m. m.

ningen på sedvanligt sätt har att sköta den affärsmässiga verksamheten utifrån sina utgångspunkter.

Får jag sedan säga beträffande den olagliga ockupationen av Eisers fabrik i Sollefteå, att den är ytterligt beklaglig. För varje dag som går blir situationen alltmer ohållbar. Det är i hög grad anmärkningsvärt att kommunstyrelsens majoritet har gett denna olagliga ockupation sitt stöd. Ockupationen har, kan jag försäkra Sven Henriesson, haft en bestämd effekt: den har ökat svårigheterna för etablering av ny verksamhet i Sollefteå. Ju förr ockupationen kan upphöra, desto bättre möjligheter har man att skapa nya arbetstillfällen på orten.

Anf. 21 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill säga till herr Åsling, som gärna ser att ockupationen i Sollefteå upphör: Se till att dessa kvinnor får arbete, och ockupationen kommer att hävas!

Det som har inträffat i Sollefteå visar att tekoindustrins kvinnor inte finner sig i den politik som f. n. förs. De vill försvara sitt människovärde och inte vara en konjunkturregulator i en sönderryckt tekopolitik. Det finns nu tydliga tecken på att fler utslagna kommer att följa samma väg. Det finns många verkstäder där de anställda numera inte godtar nedläggning utan vidare – de är beredda att vakta sina maskiner.

För den som har följt händelserna under krisen på 1930-talet och krisen nu finns en väsentlig sak att notera: Vår tids unga människor vill inte acceptera arbetslöshet utan vidare. De är beredda att slåss för både sitt yrke och sin hembygds fortlevnad. Att bara lägga ned företag kunde kanske gå på 1930-talet, då människorna inte hade fått någon verklig tro på möjligheten av ett samhälle som skapade trygghet, men i dag är situationen en annan. Det måste vi nog lära oss förstå. Människorna kommer mer och mer att anse rätten till arbete vara en av de viktigaste frågorna på dagordningen. Det är det som vi har att komma ihåg, när vi hämtar erfarenhet av vad som nu i desperation har hänt i Sollefteå.

Anf. 22 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag sade i mitt svar att jag förstår människors oro när de förlorar arbetstillfällen och att det också kan leda till desperata åtgärder. Men här i kammaren måste vi se till realiteterna och samlas kring konstruktiva åtgärder för att öka industrisysselsättningen i landet. Det går inte att isolera problem i enskilda bygder eller på enstaka orter från det som totalt sett måste ske för att man skall kunna göra svensk industri konkurrenskraftig på nytt. Och det är alldeles uppenbart att regeringens ekonomiska handlingsprogram har inneburit att vi nu i väsentlig mån stärker även tekoindustrins situation.

Men jag vill säga att det är anmärkningsvärt att i denna kammare få uppleva att en ledamot tar en olaglig industriockupation i försvar. Det vittnar inte om respekt för den representativa demokratin, och jag beklagar uppriktigt att Sven Henriesson har agerat på detta sätt.

Anf. 23 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag hade en fråga som jag inte hann med i mitt förra inlägg.

Industriministern påstod att kommunen, genom sitt engagemang till förmån för Eisersömmerskorna, har ställt till det så att man gått miste om företag som man skulle ha kunnat få till kommunen. Jag vill fråga industriministern: Vilket företag har kommunen medverkat till att vi i Sollefteå har gått miste om genom att kommunen ställt upp och försvarat Eisersömmerskornas berättigade aktion? Deras aktion har satt fart på diskussionen om att skapa alternativa jobb. Det gick många år då ingenting hände. Det bekräftas av att endast en av 69 hade fått nytt jobb. Nu har det tillsatts en kommitté, som arbetar flitigt för att få fram nya möjligheter till arbete. Är inte det ett resultat av en aktiv och offensiv inställning?

Anf. 24 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill bara bekräfta att vid de kontakter statsföretag har haft med tänkbara alternativa industrier har – utan någon som helst tvekan – ockupationen åberopats som en omständighet som gör att intresset för en etablering inte har varit särskilt framträdande.

Och envar kan förstå att om ansvariga företrädare för kommunen gett sanktion åt olagliga ockupationer måste det naturligtvis motarbeta alla strävanden till nya etableringar. Detta måste givetvis oroa tillämnade företagare, och kommunföreträdarnas ställningstagande har alltså motverkat sitt eget syfte. Jag ber att Sven Henriesson tar med den hälsningen till majoriteten i kommunstyrelsen i Sollefteå, att man med sitt agerande verkligen har visat att man inte är vuxen sin uppgift att företräda kommunens invånare.

Anf. 25 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Industriministern säger nu att det finns bevis för att företag har underlåtit att etablera sig i Sollefteå på grund av denna aktion. Men det är ett påstående som han inte leder i bevis. Jag skulle vilja ha reda på vilket företag det i så fall är fråga om.

Några sådana tendenser har inte kunnat noteras under det arbete som pågått i Sollefteå för att få fram nya företag. Manga har uttalat sin uppskattning över att dessa flickor verkligen har en positiv inställning till arbetet. Att de vill göra något annat än gå och stämpla, att de vill känna att också de kan vara till nytta i det gemensamma värvet i vårt samhälle. Och viljan att arbeta – det är den vi skall uppskatta när vi värderar den situation som har uppkommit i Sollefteå!

Anf. 26 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Låt mig till sist säga att i de kontakter som har refererats för mig har naturligtvis industriockupationen tillmätts ett betydande intresse. Det finns ingen anledning för mig att ä Statsföretags vägnar redovisa det arbete som bedrivits och den kontaktverksamhet som Statsföretag har haft i

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om återupptagan-
de av driften vid
AB Eisers fabrik
i Sollefteå, m. m.*

sammanhanget. Den omständigheten att ledande kommunala företrädare givit sitt stöd åt en olaglig ockupation måste självfallet verka avskräckande på företag villiga att etablera sig i regionen – det säger sunda förnuftet. Någon ordning måste det ju vara, som en känd partiledare på sin tid sade, för att man skall kunna främja nyetablering av industri på en ort.

Anf. 27 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! För den som är aktiv i kommunalpolitiken, särskilt i Norrland, är frågan om jobben hela tiden den centrala frågan. Man måste förstå om de kommunalråd som varje dag och kanske också varje natt grubblar över hur man skall klara jobben för 1 000 arbetslösa i denna lilla kommun ser det som positivt att några i handling vill visa att man stöder kampen för jobben.

Industriministerns uttalande om att kommuniststyrelsen i Sollefteå skulle ha uppträtt olagligt får stå för industriministerns egen räkning. Jag kommer inte att vara budbärare för sådana påståenden. Kommuniststyrelsen har icke gjort någonting olagligt.

7 § Svar på fråga 1981/82:20 om strukturomläggningen inom NCB

Anf. 28 Industriministern NILS ÄSLING:

Herr talman! Sven Henricsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att riksdagens beslut beträffande Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (NCB) skall efterföljas. Frågan avser plywood- och boardfabriken i Johannedal, Sundsvall.

Riksdagen beslutade i maj i år om ett kapitaltillskott till NCB för att möjliggöra en omstrukturering av företags verksamhet. Avveckling av olönsamma enheter ingår som en väsentlig del i denna. Enligt vad jag har erfarit har NCB fattat beslut om avveckling av företags fabrik i Johannedal. Personalen, som uppgår till ca 120 personer, är uppsagd och driften beräknas upphöra under november i år. NCB har enligt uppgift haft förhandlingar med olika intressenter om överlåtelse, helt eller delvis, av anläggningarna. Förhandlingarna har emellertid inte gett något resultat. En av förklaringarna till detta har uppgetts vara olikheter i värderingen av anläggningarna.

Ansvar för NCB:s omstrukturering åvilar företags ledning. Jag utgår från att företaget i så hög grad som möjligt söker biträda lösningar som kan innebära fortsatt drift i ny regi vid nedläggningshotade enheter. Det ankommer emellertid helt på företaget att bedöma sina ekonomiska möjligheter till sådan medverkan. Några åtgärder från min sida är inte aktuella.

Anf. 29 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det var den 6 maj riksdagen fattade sitt beslut om NCB. För den som läser protokollen kan det inte råda några som helst tvivel om att beslutet förutsatte

en nogsam prövning av alla tänkbara möjligheter att fortsätta verksamheten i resp. enhet, eventuellt i ny regi och i ny ägo. Det gällde att begränsa kostnaderna för såväl företaget som samhället.

I olika sammanhang har det sedan bekräftats att företaget genom sin VD låtit förstå att NCB inte kommer att tillåta fortsatt plywoodtillverkning vid fabriken i Johannedal. Skälet har varit att om en ny ägare fortsatte driften skulle den konkurrera med NCB:s fabrik i Edsbyn.

Företagets ledning har låtit förstå att maskinerna skall flyttas till Edsbyn. Den här inställningen har dessutom fått stöd av en tjänsteman i industridepartementet, som enligt en tidningsintervju anser att "talet om samhällsansvar är mera att se som en rekommendation" och att "aktiebolagslagen är den som gäller för NCB-ledningen". Nu ställer sig industriministern på samma plattform.

Hur skall kommuner, länsmyndigheter och tillsatta arbetsgrupper kunna komma till någon lösning då alla beslut skall fattas enligt aktiebolagslagen, trots att staten äger företaget i fråga till 75 %? Skall det vara så, herr industriminister, att riksdagen bestämt uttalar en sak, som samtidigt innebär ett politiskt ansvar för regeringen, men att regeringen sedan låter en bolagsledning fritt bestämma? I så fall har regeringen avhänt sig ägaransvaret.

Seriösa bedömare anser att på grund av valutaläget marknadsläget för plywood är betydligt ljusare i dag än för bara några månader sedan. En forskningsinstitution som American Plywood Association gör den bedömningen att Europa är världens största potentiella avsättningsmarknad för plywood under 1980-talet. Det finns goda utsikter för en fortsatt drift vid Johannedal.

Det är min och de anställdas enträgna förhoppning att man inte tillåter denna avoga, negativa inställning från NCB:s sida. Först och främst strider ledningens attityd mot det beslut som riksdagen fattade den 6 maj, men dessutom förhindrar den en positiv lösning för området i fråga. Om riksdagens beslut följs får man behålla denna sysselsättningsmöjlighet och besparas en massa utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder – dessa har beräknats till betydande belopp, många tiotal miljoner kronor.

Anf 30 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! De åtgärder som hittills har vidtagits och som jag har underrättats om strider inte mot riksdagens beslut. Detta är den i sammanhanget relevanta frågan, och den utgör underlaget för min bedömning att jag inte har anledning att inskrida mot NCB:s ledning.

Jag har många gånger haft anledning att säga här i kammaren, att om riksdagens arbete skall vara meningsfullt, får vi acceptera att riksdagen fattar principbeslut och drar upp ramar för verksamheten vid t. ex. statsägda företag men att det är de ansvariga företagsledningarna som fattar de dagliga besluten beträffande företagens verksamhet – annars hamnar vi i en orimlig situation. Det skulle vi göra om jag här skulle ge mig in i en diskussion om NCB-ledningens olika åtgärder. Så länge det finns klara motiv för dessa och

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

Om strukturomläggningen inom NCB

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om strukturomläggningen inom
NCB*

en klar förankring i riksdagens principbeslut finns det ingen anledning att inskrida.

Anf. 31 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! De fackliga organisationerna vid Johannedals fabrik har med biträde av utvecklingsfonden i länet genomfört ett omfattande utredningsarbete. De har anlitat landets kanske främsta expertis. Därvid har framkommit att den nedläggningshotade plywoodfabriken i Johannedal har stora förutsättningar att leva vidare. Frågan om bildandet av ett arbetskooperativ kommer inom kort att behandlas av de anställda. Med tanke på att industriministern många gånger har uttalat sig positivt till kooperativ hoppas jag att han nu ställer sig positiv till tanken att pröva möjligheten att låta detta kooperativ överta anläggningen. NCB:s ledning talar bl. a. om att man inte vill ha konkurrens. Men, herr industriminister, kan ett sådant resonemang godtas när det i regeringsdeklarationen uttalas farhågor för konkurrenshämmande åtgärder? Man talar om att tillsätta en utredning för att begränsa konkurrenshämmande åtgärder. Vi vet också att näringsfrihetsombudsmanen har ögonen på vad som har inträffat vid Swedish Match och Horndalsfönster, där man vidtar köp och nedläggning som kan leda till en konkurrensbegränsning.

Man kan alltså säga att idén att flytta maskinerna till Edsbyn inte håller. Man måste pröva alla möjligheter att i enlighet med riksdagsbeslutet ordna verksamhet på platsen.

Anf. 32 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare svar är det orimligt att här i kammaren avge detaljerade direktiv för hur ett företag skall sköta sin affärsmässiga verksamhet. Jag tror att varken Sven Henricsson eller jag skulle vara beredda att här avge tvärsäkra omdömen om hur framtiden i Johannedal skall utformas. Det måste ankomma på den företagsstyrelse som har fått riksdagens uppdrag att förvalta sitt företagarsvar.

Får jag sedan säga: Jag är positiv till den kooperativa företagsformen, och jag är beredd att på allt sätt verka för att den utvecklas parallellt med andra företagsformer. Men jag vill med skärpa betona att arbetskooperativ inte får bli något slags genväg till statligt företagande, så att staten i realiteten tar företagarsvaret å de anställdas vägnar. När man bygger upp arbetskooperativ – och jag hoppas att det skall finnas möjligheter att fortsätta på den vägen – skall det gälla företag som har utsikten att bli lönsamma.

Anf. 33 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Som jag sade tidigare: Riksdagens beslut kan inte tolkas på annat vis än att man förutsatte att de enheter som skulle avvecklas skulle först och främst bli föremål för prövning av möjligheterna att med ny ägare driva verksamheten vidare, så att att kostnaden begränsades för både företag och samhälle.

Men NCB:s ledning vägrar ju kategoriskt att sälja företaget. Man säger: Vi

säljer det inte, för det skulle bli en konkurrent till oss. Jag gör gällande att detta inte stämmer med riksdagens beslut.

Det är en sak att företaget stödjer sig på aktiebolagslagen – en fråga som f. ö. borde prövas i annat sammanhang. Men det är en annan sak att riksdagen i sitt beslut säger ifrån att man skall vara positiv till en lösning som innebär att verksamheten kan gå vidare på orten.

Industriministern vill att jag skall hälsa till kommunen i Sollefteå. Jag vill då be att industriministern i sin tur hälsar till NCB:s ledning att den bör vara mer positiv.

8 § Svar på fråga 1981/82:21 om åtgärder för att bibehålla dörrtillverkning i Nybro

Anf. 34 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lena Öhrsvik har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att dörrtillverkningen skall kunna bibehållas i Nybro.

Nedgången i bostadsbyggandet under senare hälften av 1970-talet har lett till att efterfrågan på standardinnerdörrar – den produkt som tillverkas av Svenska Dörr AB i Nybro – minskat med drygt 30 % under denna period. Vidare förväntas efterfrågan på innerdörrar att minska ytterligare under de närmare åren, bl. a. beroende på minskade lägenhetsstorlekar. Detta har lett till att företagen i branschen har tvingats begränsa sin produktionskapacitet. Minskning i produktionskapaciteten vidtas på flera ställen genom såväl nedläggningar som driftsinskränkningar. Nybroenheten är inte den enda enheten som hittills har drabbats av hot om nedläggning.

Enligt vad jag har erfarit håller olika intressenter på att undersöka förutsättningarna för att fortsätta dörrtillverkning i Nybro.

Det är för dagen för tidigt att bedöma om dessa planer kommer att kunna förverkligas.

Anf. 35 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret samt för det vänliga mottagande och intresse som en uppvaltande delegation från de anställda i går mötte på departementet.

Svaret rimmar tyvärr väldigt illa med det intresse som visades i går. Regeringen tycks inte vara beredd att vidta några som helst åtgärder.

Anledningen till min fråga är att Swedish Match har beslutat lägga ner dörrtillverkningen i Nybro. Ca 225 anställda har sagts upp.

Swedish Match övertog denna fabrik 1978 och förband sig då i samband med köpet att fortsätta verksamheten t. o. m. år 1985.

Nu vill man alltså lägga ner och flytta sina maskiner till andra produktionsställen. Ryktena säger också att viss försäljning av maskiner skulle ske till Chile och Portugal.

Det finns seriösa spekulanter som vill överta fabriken och fortsätta produktionen, men man vägrar att sälja. T. o. m. kommunen har erbjudit sig

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om åtgärder för
att bibehålla dörr-
tillverkning i Ny-
bro*

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om åtgärder för
att bibehålla dörr-
tillverkning i Ny-
bro*

att köpa maskinerna för att rädda jobben. Löntagarägande har också diskuterats.

Man får naturligtvis se det här i skenet av annat som Swedish Match är inblandat i. Det gäller den stora affären mellan Swedish Match, ASSI och Södra Skogsägarna AB. Där läggs ytterligare en dörrtillverkning ned och två anläggningar för köksinredning.

Koncentration av tillverkningen sker, och Swedish Match kommer att helt dominera den nordiska marknaden när det gäller skåp och dörrar.

Det handlar alltså om att man inte vill ha konkurrens.

Nu vet man ju att det när som helst kan dyka upp en nyetablering i Sverige. Den företagsgrupp som har varit spekulant har naturligtvis något mål med sitt arbete. Man är tydligen övertygad om att vi behöver dörrar i Sverige.

Trots att bostadsbyggandet har sjunkit kraftigt har importen av dörrar ökat under senare år. I ett inslag i Rapport häromdagen påstods t. o. m. att byggmästarna har svårt att få tag i svenska dörrar.

Jag behöver kanske inte orda så mycket om sysselsättningssituationen för träindustrin i allmänhet och för Nybro i synnerhet, men några siffror är kanske bra.

Hälften av Träindustriarbetareförbundets avdelning 7:s 3 000 aktiva medlemmar är berörda av korttidsvecka, permittering eller avsked.

De största siffrorna svarar Swedish Match för genom Svenska Dörr AB i Nybro och AB Kalmar Interiör. I Nybro finns redan över 400 arbetslösa. I fredags fanns det 4 lediga arbeten: 1 läkare, 1 sjuksköterska, 1 socionom och 1 ekonom. Det är ju arbeten som inte alla kan söka.

Man har inte särskilt svårt att instämma i kravet vid gårdagens demonstration här i Stockholm att regeringen måste ingripa och rädda jobben.

Vi måste slå vakt om den produktion vi har. Jag skulle givetvis ha accepterat förändringar, om det varit skräp man tillverkat, men det gäller ju en bra produkt, gjord av kunnigt folk till ett bra pris. Dörrtillverkningen går faktiskt med vinst.

Industriministern konstaterade bara att bostadsbyggandet har minskat i omfattning. Då blir min fråga: Tänker man inte göra någonting åt det? Är man nöjd med utvecklingen? Träindustrin är ju mycket beroende av byggandets omfattning. Jag vill bara ställa ytterligare en fråga: Hur skall vi göra när vi vill öka byggandet? Då måste vi ju importera. Tycker regeringen att detta är bra?

Anf. 36 Industriministern NILS ÄSLING:

Herr talman! Om Lena Öhrsvik tycker att mitt svar är kyligare i tonen än det mottagande som delegationen fick på departementet i går, kan detta möjligen bero på att vi i går hade tillfälle att diskutera frågorna i sak och något mera i detalj kommentera de förhandlingar och det arbete som pågår beträffande Nybro. Det finns inga möjligheter att från riksdagens talarstol redovisa olika faser i departementets förhandlingar och kontaktarbete med Swedish Match och andra inblandade företag. Jag vill påpeka att både

Swedish Match och andra företag är sysselsatta med att analysera situationen och se över vilka alternativa sysselsättningsmöjligheter som kan finnas och vilken alternativ användning anläggningarna kan få. Kommunen är också väl engagerad i det arbetet.

Vad sedan bostadsbyggandet beträffar vill jag säga, att om vi i år kommer upp till en lägenhetsvolym på 45 000 lägenheter, motsvarar detta vår efterfrågan. Att med konstlade medel stimulera efterfrågan, vilket efterlysts på sina håll, är ju inte möjligt i ett skede då vi i skilda avseenden måste anpassa konsumtionen till de tillgängliga resurserna.

Anf. 37 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag är medveten om att det pågår diskussioner om alternativa sysselsättningar. Men min fråga gällde vilka åtgärder man är beredd att vidta för att behålla *dörrtillverkningen*. Det är ju så att vi importerar väldigt mycket dörrar. Det finns alltså ett behov av dörrar, trots att bostadsbyggandet har sjunkit så kraftigt.

Då vill jag fråga: Tycker inte industriministern att det är oroande att vi får en sådan väldig koncentration av tillverkningen till några få arbetsställen? Rimmar det inte litet illa med centerpartiets uttalade intresse att decentralisera? I andra sammanhang arbetar ni ju mycket för att decentralisera – ibland när det inte ens finns något att decentralisera. Här kan man ju verkligen slå vakt om tillverkningen vid en mindre enhet och undvika koncentration.

Men jag förstår att Nils Åsling har svårt att ingripa. Man skall ju inte ingripa mot företagen, enligt regeringens idéer. Man skall bara ingripa – enligt Nils Åslings uttalande i ett inlägg i radion i går – när företagens handlande strider mot centrala samhällsintressen.

Då frågar man sig: Är inte rätten till ett jobb ett centralt samhällsintresse? Är inte den koncentration och monopolisering som nu sker ett hot mot centrala samhällsintressen? Har inte centern kvar sina tidigare uttalade idéer om att man skall behålla tillverkningen där människorna bor och inte koncentrera och arbeta för monopol?

Anf. 38 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lena Öhrsvik tar upp en intressant fråga. Vad Lena Öhrsvik egentligen säger är i klartext en uppmaning till regeringen att i sitt agerande inte ta hänsyn till de lagar och förordningar som stiftats i denna riksdag. Det är ganska anmärkningsvärt. Vi måste ju ändå i våra relationer med företag följa de rättsregler som denna kammare har instiftat. Jag ber Lena Öhrsvik tänka över noga vad hon säger här.

I övrigt är det, som jag sade tidigare, inte möjligt att ge sig in i en detaljredovisning av detta ärende. Självfallet tycker jag inte att det är bra om man får en monopolsituation när det gäller denna produkt, innerdörrar. Men med tanke på de utvecklings- och investeringsplaner som föreligger på andra orter och inom andra företag – också i Nybro – tror jag inte att risken att det skall behöva uppstå en monopolsituation är särskilt stor.

*Om åtgärder för
att bibehålla dörr-
tillverkning i Ny-
bro*

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om Linjeflyg
AB:s utflyttning
till Arlanda*

Anf. 39 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag måste be om en förklaring. Jag förstår inte riktigt hur mitt inlägg kunde uppfattas så, att jag uppmanar regeringen att inte ta hänsyn till lagar och förordningar. Jag kan inte förstå att det kan vara förbjudet för en regering att ha kontakter med företag och därvid uttrycka en mening och liksom föra förhandlingar.

Men jag vet inte vad industriministern har för mening i denna fråga, eftersom svaret bara säger att det är för tidigt att bedöma om planerna kommer att förverkligas. Har industriministern någon åsikt om huruvida det är riktigt att Swedish Match handlar på det här sättet? Tänker man ta kontakt med företaget, diskutera det här och uppmuntra till försäljning av maskinerna till dem som är intresserade? Är det något annat som regeringen vill göra men inte kan på grund av nuvarande lagar och bestämmelser, finns det ju möjlighet för en regering att föreslå de förändringar som krävs för att man skall kunna ta de kontakter som behövs.

Anf. 40 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Till sist: Vad Lena Öhrsvik sade i sitt tidigare inlägg var att vi skulle ställa krav på företagen som går utöver de ramar som gällande lagar och förordningar drar upp. Jag finner det anmärkningsvärt att en ledamot av denna kammare ställer sådana krav. Det var bara det som var orsaken till min invändning.

Anf. 41 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag kan fortfarande inte förstå att det skulle vara förbjudet för en regering att ha en åsikt eller att i samband med att man har kontakter med ett företag framföra denna åsikt. Det måste väl ändå stå regeringen fritt, liksom det står oss andra fritt, att ha en åsikt? Jag har absolut inte uppmanat till något brott mot några lagar.

9 § Svar på fråga 1981/82:2 om Linjeflyg AB:s utflyttning till Arlanda

Anf. 42 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Nils Hjorth har frågat mig om regeringen avser att frångå riksdagens beslut om att inrikesflyget skall flyttas till Arlanda under andra halvåret 1983.

Riksdagen har beslutat att Linjeflygs jettrafik skall överföras från Bromma till Arlanda. Målsättningen är att verksamheten skall vara i operativ drift på Arlanda under andra halvåret 1983. Enligt min uppfattning var detta, särskilt med hänsyn till det nuvarande samhällsekonomiska läget, ett olyckligt beslut.

I en TT-intervju uttryckte jag som min personliga uppfattning att totalkostnaden vid en jämförelse med andra angelägna behov är så stor att den i dagens ekonomiska läge skulle kunna motivera en senareläggning av

utflyttningen. Behovet för inrikesflyget att få definitiva planeringsförutsättningar gör dock att jag inte avser att föreslå en sådan senareläggning. Totalkostnaden för utflyttningen och därav föranledda förslag kommer jag att redovisa i en särskild proposition med förslag till nya luftfartspolitiska riktlinjer.

Anf. 43 NILS HJORTH (s):

Herr talman! Den 21 september publicerades i en rad tidningar en TT-intervju med kommunikationsminister Claes Elmstedt, där han sade att det av ekonomiska skäl kunde bli nödvändigt att uppskjuta flyttningen av inrikesflyget från Bromma några år. Samtidigt tyckte han att riksdagsbeslutet om Bromma var dumt och utgjorde ett hot mot de mindre flygplatserna.

Det var ett, mildt uttryckt, överraskande och dumt uttalande, som orsakade stor uppståndelse hos alla berörda parter. Efter vad jag förstår gjordes också uttalandet utan någon som helst kontakt med dem som kan frågan, nämligen flygbolagen och luftfartsverket. Inte ens inom Claes Elmstedts eget departement var man informerad om ministrernas djärva utspel.

Det är klart att man kan ha funderingar om besparing i dessa tider. Men när ett statsråd uttalar sig i massmedia så gäller det att vara försiktig, spara på orden och tänka på konsekvenserna av sådana uttalanden som det här är fråga om. Folk tror ju fortfarande statsråden på deras ord, även om detta inte är det enda oförsiktiga uttalande som på senaste tiden gjorts av olika statsråd. Och även om man nu inte gillar riksdagens beslut i en fråga så måste i alla fall riksdagens beslut respekteras av ett statsråd.

Brommafrågan har ju diskuterats under många år, och många olika förslag till lösningar har lagts fram. Flera gånger har utflyttningen av jettrafiken på Bromma fått uppskjutas. Alla har dock varit överens om att Fokkertrafiken av främst miljöskäl så fort som möjligt måste flyttas från Bromma.

När nu riksdagen äntligen fattar det slutgiltiga beslutet, när luftfartsverket kommit överens med flygbolagen om den mest ändamålsenliga lösningen av terminalfrågan på Arlanda och när en ekonomisk uppgörelse träffas med både flygbolagen och landstingen – då säger statsrådet enligt TT-intervjun att man kanske får vänta några år till. Undra på att det uppstår förtvivlan och oro bland dem som har att handla efter riksdagsbeslutet och planera för en utflyttning av inrikesflyget till hösten 1983 – för att inte tala om de boende i Brommaområdet, som äntligen börjat skönja slutet på alla sanitära olägenheter! En senareläggning skulle också medföra stora extrakostnader för investeringar på Bromma.

Nu hoppas jag att det efter det besked som här lämnats av kommunikationsministern – att det inte är aktuellt med senareläggning – skall bli lugn och ro och att alla som sysslar med frågan skall kunna få tid att planera utan några orostecken från departementschefens sida.

Jag tackar för svaret på min fråga. Kan jag tolka svaret så, att man från departementets sida är beredd att ge de pengar som luftfartsverket hade begärt för innevarande år för att verkställa utflyttningen 1983?

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om Linjeflyg
AB:s utflyttning
till Arlanda*

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Om Linjeflyg
AB:s utflyttning
till Arlanda*

Anf. 44 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag finner det kanske inte lika uppseendeväckande som Nils Hjorth att jag i en TT-intervju redovisat en personlig uppfattning, särskilt som den uppfattningen i varje fall för kammarens ledamöter var välkänd eftersom jag deltog i riksdagsbesluten både i december och på våren. Framför allt är det ju decembersammanträdet som ligger till grund för uttalandet.

Jag förstod att mitt uttalande väckte uppståndelse. Det svar jag har gett här i dag är identiskt med vad jag har sagt – och det är alltså det som gäller. Det finns ingen anledning för Nils Hjorth att hysa några farhågor för min respekt för fattade beslut. Jag har lärt mig från barnsben att i demokratisk anda fattade beslut ligger fast. Men därifrån och till att förbjuda mig att redovisa en uppfattning är steget långt, särskilt som jag har sagt att det i det kärva ekonomiska läget kunde finnas skäl att något skjuta på beslutet. Men jag har också sagt att jag icke har någon avsikt att föreslå regeringen att göra detta, och det beskedet har Nils Hjorth fatt i dag. Jag hoppas att han är nöjd med det.

Anf. 45 NILS HJORTH (s):

Herr talman! Jag är nöjd med dagens besked. Däremot är jag inte nöjd med det uttalande som statsrådet gjort i en rad tidningar och i den omnämnda TT-intervjun. Det är helt klart att statsrådet kan ha en personlig uppfattning, men sitter man som chef för ett departement har man också ett ansvar och måste tänka på de konsekvenser som uttalanden från ett statsråds sida kan få.

Jag kan försäkra att detta uttalande vällade stor uppståndelse bland dem som skulle handlägga frågan och som var i full färd med planeringen. Detta gäller inte minst för Sigtuna kommun, där man skulle planera för dem som ville flytta ut till kommunen och bosätta sig i den. Man började fundera hur man skall göra med den fortsatta planeringen.

Jag tycker alltså att dagens besked var klarläggande, men jag hade inte behövt framställa min fråga, om statsrådet hade varit litet mera försiktig i sitt uttalande och tänkt på sin nuvarande position.

Anf. 46 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag har nog, Nils Hjorth, tänkt på min nuvarande situation och funktion. Det förändrar ingenting. Jag säger som jag har sagt i TT-intervjun – vilket exakt återges i svaret – att min personliga uppfattning är att det i detta läge kunde vara motiverat att skjuta på beslutet. Det har jag emellertid inte för avsikt att föreslå regeringen.

Dessutom vill jag säga, när Nils Hjorth talar om att det var en sådan förskräcklig uppståndelse på alla håll och kanter, att vi i departementet inte märkte någon särskilt stor uppståndelse utifrån. Det var inte annat än tidningar osv. som ringde och ville ha ytterligare information.

Men som sagt: Vad jag har uttalat i intervjun återges i svaret på herr Hjorths fråga.

10 § Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1981/82:13 till skatteutskottet
1981/82:21 till justitieutskottet

11 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1981/82:3 till utbildningsutskottet

12 § Anmälades och bordlades
Propositionerna
1981/82:16 om ändring i passlagen (1978:302)
1981/82:22 om differentierade avgifter för pensionärer vid sjukhusvård
1981/82:24 med förslag till lag om verksamheten hos vissa regionala
alarmeringscentraler
1981/82:26 med förslag till ändrat deklarationsförfarande vid arvs- och
gåvobeskattningen

13 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 9 oktober

1981/82:28 av *Birgitta Rydell* (m) till statsrådet *Karin Ahrlund* om behovet av apoteksservice i Stockholms skärgård:

Trots kraftfulla protester har Dalarö apotek nu lagts ner. Dalarö har därmed avhärats en sedan 110 år tillbaka väl fungerande apoteksservice.

Apoteksbolaget AB, där staten har ägarmajoritet, har inte låtit sig påverkas av ords- och fritidsbefolkningens massiva motstånd. Inte heller de åtgärder i syfte att rädda apoteket som vidtagits av Haninge kommun och Stockholms läns landsting har hindrat detta bolag, som med ensamrätt driver detaljhandel med läkemedel.

Apoteksbolaget har som skäl för nedläggningen anfört att Dalarö apotek inte är lönsamt. Förra året – 1980 – uppgick förlusten till 136 000 kr. Under första halvåret i år ökade emellertid omsättningen med en tredjedel. Oavsett att man från Haninge kommuns och Stockholms läns landstings sida erbjudit sig täcka förlusten, och oavsett att Apoteksbolaget ändå redovisar 8 milj. kr. i vinst för 1980, har bolaget lagt ner apoteket.

Apoteksbolaget har med anledning av erbjudandena om kommunal täckning av Dalaröapotekets underskott hävdad att det strider mot reglerna för bolagets verksamhet.

Av ekonomiska skäl, som således i sig förefaller tvivelaktiga, har Apoteksbolaget vidtagit en åtgärd som före förstatligandet av denna

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

verksamhet torde ha varit otänkbar. Man har enligt min mening uteslutande agerat i enlighet med de företagsekonomiska krav som ställs på ett affärsdrivande statligt bolag.

Även om det kanske inte går att rikta någon rent formell anmärkning mot beslutet om nedläggning av Dalarö apotek, finns det så stor anledning till invändningar, att man frågar sig om det aldrig finns utrymme för undantag från de renodlat affärsmässiga principerna, inte ens i ett fall som detta.

Nu finns alltså inget apotek i Sveriges tätast befolkade kustlandskap. Även om Dalarös egna, fasta befolkning något understiger tusentalet personer, måste man erinra sig dels att där bor ovanligt många äldre som med ålderns rätt rimligtvis efterfrågar en hel del medicin, dels att de sommartid allt fler fritidsboende mer än tolvfaldigar befolkningen och dröjer sig kvar allt längre på året, dels slutligen – och inte minst – att också de övriga permanent- och fritidsboende i Stockholms milsvida, södra skärgård har behov av apotekstjänster med rimlig tillgänglighet.

När vintern kommer, och isarna varken bär eller brister, måste de sjuka utifrån öarna först ta sig till doktorn i Dalarö, därefter resa ända in till Handen – dvs. drygt 2 mil – för att få medicin. När de därefter kommer åter till Dalarö har mörkret fallit. Alternativen är då för de långväga apoteksresenärerna att antingen hyra in sig över natten eller hyra helikopter. Kostnaderna, besväret och den långa bortovaron från hemmet med allt vad det innebär för familjer och djur (veterinärmedicin) står inte i rimlig proportion till det lilla underskott som förorsakat apoteksindragningen.

Talet om strävan efter en levande skärgård klingar mot den här bakgrunden falskt och ihäligt. Försök att ersätta apoteket med ett ombud med synnerligen begränsade utlämningstider för beställd medicin löser inte problemen. Det som s. k. basort självskrivna Dalarö har obestriddligen berövats en vital servicefunktion.

Mot bakgrund av vad jag här anfört vill jag ställa följande frågor till sjukvårdsministern:

1. Strider inte nedläggningen av skärgårdsapotek mot de regionalpolitiska strävanden – utöver de sjukvårdspolitiska – som även regeringen står bakom, bl. a. strävan att verka för en levande skärgård?

2. Vilka möjligheter finns generellt att få beslut om nedläggning av apotek omprövade?

3. Har statsmakterna genom lagstiftning och/eller avtal lagt hinder i vägen för Apoteksbolaget att acceptera kommunal förlusttäckning för olönsamma apotek, och, om så är fallet, vilka åtgärder avser statsrådet vidta i syfte att få till stånd en ändring av reglerna?

1981/82:29 av *Jörn Svensson* (vpk) till industriministern om industriutvecklingen i Skåne och Blekinge:

Skåne och Blekinge hörde länge till landets mest expansiva industriregioner. Speciellt Västskåne utvecklades som ett koncentrerat område för industri och handel. Sydligaste Sverige erbjöd under lång tid en motvikt till den kroniska depressionen i skogslänen.

En drastisk vändning har inträffat från andra hälften av 1970-talet. Det pågår en rasering av Sydsveriges ekonomi som saknar motstycke i regionens industriella historia. Den inte blott drabbar storindustrier – den försiggår också i form av en kris inom ett helt konglomerat av mindre industrier. Dess kanske allvarligaste drag är att den slår mot ett urval av de mest skiftande färdigvaruindustrier. Denna illavarslande egenskap skiljer den sydsvenska krisen från den mer väntade och till nöds begripligare kris som drabbar vissa tungindustrier.

Malmö har i dag den högsta arbetslösheten bland storstäderna. De sociala verkningarna härav är värre än i andra regioner. M-länet rymmer var tionde arbetslös i riket. Även Skåne och Blekinge tillsammans ligger sämre till än landet i genomsnitt.

Samtidigt hörs olika myndigheters talesmän allt öppnare förespråka en ny flyttningspolitik. Man hävdar att folk i de hårt drabbade skogslänen måste flytta. Frågan uppstår, vad avsikten är med sådana propåer från myndigheterna, och hur myndigheterna över huvud föreställer sig att detta skall kunna genomföras.

Mot nu angivna bakgrund får jag ställa följande frågor till industriministern:

1. Hur ser regeringen på betydelsen av den regionala krisen i Skåne och Blekinge för situationen i skogslänen?
2. Vilken politik har regeringen för Skånes och Blekinges fortsatta utveckling?
3. Vad avser regeringen göra inför utsikten att antalet arbetslösa i Skåne och Blekinge inom kort väntas öka med flera tusen personer?

1981/82:30 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Stockholms län:

Under de senaste månaderna har en betydande försämring skett av arbetsmarknadsläget i Stockholms län. Arbetslösheten har successivt ökat, och vid utgången av september var drygt 13 000 personer arbetslösa i länet, vilket är fler än vid samma tid 1978 som dittills var den högsta siffran under efterkrigstiden.

I en redogörelse för arbetsmarknadsutsikterna hösten 1981 från länsarbetsnämnden framhålles att efterfrågan på arbetskraft ligger klart under 1978 års nivå. Under augusti 1978 nyanmälades 13 800 lediga platser mot 10 100 under augusti 1981, dvs. 27 % färre platser. Enbart under perioden

*Meddelande om
interpellationer*

juni- augusti 1981 minskade de nyanmälda platserna i genomsnitt med 17 % - i augusti var nedgången hela 26 %. De yrkesområden som minskat mest under perioden är tillverkningsarbete (-37 %), särskilt inom verkstadsarbete, och kontorsarbete (-32 %). Anledningen till att efterfrågan nu sjunkit så kraftigt är, skriver länsarbetsnämnden, att söka dels i den rådande lågkonjunkturen, dels i den ekonomiska åtstramningen inom den offentliga sektorn, som främst drabbar administrationen. Därtill kommer effekterna av den fortgående strukturomvandlingen. Eftersom effekten av åtstramningen endast i mindre utsträckning slagit igenom kan det förutses att situationen under vinterhalvåret kommer att ytterligare förvärras, sägs i redogörelsen.

De som särskilt kommer att drabbas av det svåra arbetsmarknadsläget är nytillträdande på arbetsmarknaden, dvs. ungdomar och kvinnor, som varit hemarbetande. Vad som ytterligare kan befaras är ökade svarigheter bl. a. för arbetshandikappade, äldre, invandrare och personer med svag förankring på arbetsmarknaden. I Stockholms län kan f. n. hela 75 % av de arbetslösa hänföras till ovanstående grupper mot 58 % för riket i övrigt.

I ett särskilt avsnitt behandlar länsarbetsnämndens redogörelse ungdomarnas situation på arbetsmarknaden. Genomsnittligt för perioden juni- augusti 1981 besökte 5 700 arbetslösa ungdomar under 25 år länets arbetsförmedlingar mot 5 200 förra året. Vid månadsslutet kvarstod 4 000, vilket var 16 % fler än under samma period 1980. Vid båda tillfällena var ungdomarnas andel av de arbetslösa 41 %.

I mitten av september var andelen 46 % och antalet arbetslösa hade stigit till 6 030, en ökning med 24 % i förhållande till samma tidpunkt i fjol. Arbetstillfällena för ungdomarna är fa, framhålles i redogörelsen. I takt med att antalet nyanmälda platser minskar förvärras ytterligare deras redan svåra situation. De arbeten som tidigare var s. k. "ingångsjobb" har försvunnit, och de flesta platser som finns i dag har höga krav på utbildning och erfarenhet.

I slutet av augusti var drygt 14 000 personer indragna i arbetsmarknads- politiska åtgärder. Med tanke på att arbetsmarknadsläget nu i mycket överensstämmer med eller t. o. m. bedöms allvarligare än situationen 1978 behövs åtgärder upp till den nivå som fanns i början av 1979, dvs. 20 000-22 000 personer. För att detta skall bli möjligt beräknar länsarbets- nämnden det nödvändigt med ett medelstillskott på ytterligare omkring 150 milj. kr.

Vid behandlingen i länsarbetsnämndens plenum beslöts att i ett särskilt tillägg understryka, att de medelsramar för arbetsmarknads- politiska åtgärder, som nämnden enligt hittillsvarande tilldelning har att planera inom, redan nu bedöms som otillräckliga. Eftersom arbetslösheten fortsätter att öka måste ytterligare medel tillföras länet. Det understryks att även om den relativa arbetslösheten i Stockholms län är lägre än i andra län så är de arbetslösa - och även de långtidsarbetslösa - i absoluta tal så många i förhållande till de lediga arbeten de har möjlighet att få, att volymen på

arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle behöva vara betydligt större än f. n.

Det finns också, betonar länsarbetsnämnden, specifika drag i arbetsmarknadsbilden för Stockholms län som måste beaktas. Hit hör den stora andelen bland de arbetssökande utan tidigare fast förankring på arbetsmarknaden, en stor andel människor som på grund av bl. a. språkliga och andra handikapp har svårt att finna anställning, den höga andelen invandrare osv. Neddragningen på den offentliga sektorn drabbar speciellt nytillträdande ungdomar och nyutexaminerade långtidsutbildade. Eftersom denna sektor relativt sett är mycket stor i länet, får en neddragning här speciellt negativa effekter, mätta i absoluta tal. Ca hälften av landets kulturarbetare finns vidare i Stockholms län. Både i relativa och absoluta tal drabbas dessa märkbart av den ekonomiska åtstramningspolitiken.

Mot den redovisade bakgrunden vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Hur ser regeringen på den växande arbetslösheten i Stockholms län?
2. Vilka är enligt regeringens uppfattning dess viktigaste orsaker?
3. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att avskaffa arbetslösheten och för att säkra alla inneväpnare i Stockholms län – liksom naturligtvis inneväpnarna i hela Sverige – meningsfulla arbeten?

den 13 oktober

1981/82:31 av *Jan Bergqvist* (s) till ekonomi- och budgetministern om åtgärder för att effektivisera mervärdebeskattningen:

Inför förhandlingar med sin arbetsgivare, Strömstads lasarett, begärde sektion 7 i Svenska kommunalarbetsförbundets avdelning 46 uppgifter från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Det gällde helt enkelt om vissa entreprenörer som arbetsgivaren tänkte anlita var registrerade enligt lagen om mervärdeskatt. Med hänvisning till sekretesslagen vägrade länsstyrelsen att ge besked om registrering. Frågan har därefter prövats av regeringsrätten, som anser att lagen inte medger att de begärda uppgifterna lämnas ut.

Regeringsrättens dom aktualiserar kravet på en snabb förändring av sekretesslagen. Men den illustrerar också det grundläggande kravet på krafttag för att få bukt med det katastrofalt stora svinnet när det gäller mervärdeskatten.

Det finns egentligen inga integritetsskäl för att en länsstyrelse skall vägra lämna uppgift på om någon är registrerad för mervärdeskatt eller inte. Det blir alldeles särskilt orimligt med tanke på att uppgift om fastställd skatt får lämnas ut. Den som vill ta reda på om någon är registrerad för mervärdeskatt kan i stället för att begära uppgift ur registret fråga om någon skatt fastställts för vederbörande. Skatt fastställs nämligen för samtliga som är mervärdeskatteregistrerade.

Det här anförda exemplet antyder samhällets tafatthet när det gäller att

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

komma till rätta med skattefusk. Det finns i dag katastrofala brister i mervärdeskattekontrollen. Processordningen är ineffektiv. Mervärdeskatte-reglerna lider av stora tekniska ofullkomligheter.

Med stöd av vad jag här anfört ber jag att till budgetministern få ställa följande frågor:

1. Är regeringen beredd att snabbt ändra sekretesslagen när det gäller uppgift om registrering för mervärdeskatt?
2. Är regeringen beredd till krafttag för att få mervärdebeskattningen att fungera effektivt?

1981/82:32 av *Jan Bergqvist* (s) till industriministern om kontrollen över utlandsägda företags verksamhet i Sverige:

Under senare tid har i Sverige förekommit flera fall där utländska företag inte respekterat de regler som bör gälla vid umgänget mellan parterna på arbetsmarknaden. Det som skett understryker att vi snarast behöver en bättre kontroll av utlandsägda företags verksamhet i vårt land.

Det multinationella bolaget företräder ofta en enorm koncentration av ekonomisk makt. Genom den bristande insynen i den internationella koncernen får de anställda det svårare att hävda sina intressen. Inte sällan är rörelsen i vårt land bara en marginell del av koncernens totala verksamhet. Vid en konflikt kan koncernen flytta verksamheten till ett annat land.

Utvecklingen inom den utlandsägda företagssektorn är alltså på ett helt annat sätt än näringslivet i övrigt beroende av beslut som står utanför en allmän demokratisk kontroll. Ett omfattande främmande inflytande över svenskt näringsliv kan innebära risker för landet från såväl ekonomisk som politisk och facklig synpunkt. Även om den utländska andelen av svensk industri f. n. inte är lika stor som i många andra länder kan situationen snabbt förändras om några av de största svenska företagen skulle övergå i utländsk ägo. En kontroll är därför motiverad.

Det är önskvärt att samhället genom etableringskontroll har möjlighet att bestämma den utlandsägda företagssektorns storlek och inriktning. Dessutom bör samhället genom verksamhetskontroll söka säkerställa att det svenska regelsystemet tillämpas effektivt även på utlandsägda företag. Det behövs således särskilda regler för att man skall uppnå en verklig likabehandling av utlandsägda och svenskägda företag.

Dessa frågor har under många år uppmärksamrats både i den allmänna debatten och i utredningssammanhang. Redan 1973 tillsatte den socialdemokratiska regeringen utredningen om utländska övertaganden av svenska företag. Utredningens arbete försenades när den borgerliga regeringen ändrade dess sammansättning 1976. Ändå har utredningen nu varit klar i tre år. Den presenterade sitt slutbetänkande den 16 oktober 1978. (SOU 1978:73). Förslaget remissbehandlades under första halvåret 1979. Sedan länge finns alltså underlag för en proposition från regeringen. Trots detta är frågan inte med i den nu framlagda förteckningen över propositioner avsedda att avlämnas under hösten 1981.

Det är nödvändigt att regeringen slutar hala denna fråga i langbänk. Samhället måste snarast få bättre möjlighet att ingripa mot icke önskvärda utländska etableringar och att utöva skärpt kontroll över utlandsägda företags skötsel.

Mot denna bakgrund ber jag att få ställa följande frågor till industriministern:

1. Kan industriministern redogöra för skälen till att regeringen dröjt så länge med att ta ställning till frågan om kontrollen av utlandsägda företag?

2. Är regeringen nu beredd att snarast lägga fram förslag till lagstiftning för att skärpa kontrollen över utlandsägda multinationella företags etableringar och verksamhet i Sverige?

1981/82:33 av *Sture Palm* (s) till utbildningsministern om översyn av biografbyråns arbetsrutiner, m. m.:

Under senare tid har statens biografbyrå utan ingripanden låtit grava våldsfilmer och nu senast en film som förhärligar narkotikamissbruket passera utan ingrepp.

Dessa åtgärder har väckt berättigad uppmärksamhet i pressen, och beträffande narkotikafilmen har polisens fackliga organisation uttalat starka protester med hänsyn till filmens påverkan av vissa ungdomsgrupper.

Allmänheten har därför ställt frågan om det skett en omläggning av de normer som hittills styrts denna verksamhet.

Statens filmgranskningsråd har f. ö. inte i något av dessa fall varit radfrågat om lämpligheten av eventuella ingrepp mot dessa filmer.

Sedan de nuvarande bestämmelserna i biografförordningen infördes har filmvåldet ytterligare förråats. Våldet har dessutom tagit andra former som kan skapa tolkningssvårigheter. Till detta kan läggas det inslag av narkotikafilmer som under senare tid blivit allt vanligare. När de nuvarande bestämmelserna antogs var denna typ av filmer helt okänd.

Enligt min mening kräver handhavandet av censurinstrumentet konsekvens och största möjliga rätlinjighet, om det skall bli respekterat.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till utbildningsministern få ställa följande frågor:

Är statsrådet beredd att ge kammaren sin syn på behandlingen av filmer av det slag som jag hänvisat till i min interpellation?

Är statsrådet beredd att göra en översyn av biografbyråns arbetsrutiner och snarast vidta åtgärder för att komplettera biografbyråns bestämmelser beträffande ingripanden mot nya typer av våldsfilmer och filmer som på olika sätt förhärligar narkotikabruket?

Tisdagen den
13 oktober 1981

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 8 oktober

1981/82:31 av *Frida Berglund* (s) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten:

Norrbotten är rikt på både råvaror och arbetskraft och har trots det landets största arbetslöshet – en helt oacceptabel situation.

Avsaknaden av en samordnad närings- och sysselsättningspolitik innebär att det nu krävs kraftfulla arbetsmarknadspolitiska insatser för att på kort sikt dämpa den alltmer ökande arbetslösheten.

AMS har i maj lämnat förslag till regeringen på åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten. Trots att regeringen säger sig vara medveten om problemen så har inte AMS förslag lett till åtgärder från regeringen. Situationen är sådan att regeringen beslutsamt bör ta sig an problemen och inte förhålla nödvändiga beslut.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga statsrådet Eliasson:

När kommer regeringen att vidta åtgärder enligt AMS i maj presenterade åtgärdepaket för att främja sysselsättningen i Norrbotten?

den 9 oktober

1981/82:32 av *Tommy Franzén* (vpk) till ekonomi- och budgetministern om beskattningen av multinationella företag:

De multinationella företagen har i hög grad visat ovilja att betala skatt för verksamhet förlagd till Sverige. Genom "för höga" leveranskostnader från moderbolagen i ett "lågs katteland" har de svenska dotterbolagen inte redovisat den verkliga vinsten och därmed undandragit sig beskattning i Sverige.

Det har avslöjats att sådana transaktioner förekommit vid det amerikanska företaget Westinghouses bygge av kärnkraftverket Ringhals 2. Enligt bolaget var vinsten endast en (1) USA-dollar, dvs. ca 4:50 kr. Detta resultat hade uppstått genom att moderbolaget påstätt att kostnaderna var 50 551 423 USA-dollar, dvs. 1 dollar under sluträkningen till Vattenfall.

I det aktuella fallet företog skattemyndigheterna en revision som visade att företaget haft en vinst kring 57 milj. kr. I stället för att föra process om resultatet av revisionen gjorde länsstyrelsen i Göteborg en "hemlig" uppgörelse med bolaget som i stort innebar att kraven om beskattning "lades ner".

Tack vare detta slapp Westinghouse dels att bli beskattade för den verkliga vinsten, dels att bli atalade för skattefusk, dels att skylla negativt utåt.

Jag vill därför fråga budgetministern:

Hur vanligt förekommande kan sådana här överenskommelser vara, och

anser budgetministern att sådant förfarande står i överensstämmelse med svensk lag?

den 12 oktober

1981/82:33 av *Jan Fransson* (s) till industriministern om användningen av statligt lokaliseringsstöd:

Enligt uppgift planeras en ny wellpappsfabrik i Dalsland med stöd av statliga lokaliseringspengar. Planerna har skapat oro på orter där det finns wellpappsfabriker, bl. a. i Mariestad. Oron grundas på att wellpappsbranschen redan nu brottas med stor överkapacitet och att nyetableringar kan få till följd nedskärningar på andra håll.

Jag vill därför fråga industriministern:

Anser industriministern att det är förenligt med en riktig regionalpolitik att ge statligt stöd till nyetablering av företag inom branscher som redan i dag har stora svårigheter med överkapacitet?

1981/82:34 av *Eva Hjelmström* (vpk) till utrikesministern om svenskt stöd åt oppositionsrörelse i El Salvador:

”FMNL/FDR i El Salvador är en politiskt representativ rörelse, beredd att ta sitt ansvar och ta i bruk sina rättigheter.” Detta är en huvudpunkt i den fransk-mexikanska deklaration som erkänner FMNL/FDR som förhandlingspart. Deklarationen har mottagits positivt i en rad länder. Flera stater har anslutit sig till den. Också i FN blev deklarationen väl mottagen, särskilt av den grupp viktiga nationer som tillsammans utgör de alliansfria staterna. Med tanke på den nuvarande situationens extrema allvar är det viktigt att det salvadoranska folket erhåller allt stöd.

Mot bakgrund härav ber jag att till utrikesministern få ställa följande fråga:

Är utrikesministern beredd att, i likhet med vad man gjort i andra europeiska stater, erkänna FMNL/FDR som en politiskt representativ rörelse och ansluta sig till den fransk-mexikanska deklarationen?

den 13 oktober

1981/82:35 av *Hans Ålsén* (s) till statsrådet Karin Ahrlund om en ny kvinnoklinik vid Akademiska sjukhuset i Uppsala:

Frågan om byggande av ny kvinnoklinik vid Akademiska sjukhuset i Uppsala har varit föremål för riksdagens behandling vid ett flertal tillfällen under senare år. Tyvärr är något beslut av avgörande art ännu inte fattat. Detta är ytterst beklagligt mot bakgrund av de miserabla förhållanden som i dag råder vid kvinnokliniken för såväl patienter som personal.

Till detta kommer att en mycket besvärande arbetslöshet kan förutses bland byggnadsarbetarna i Uppsala län i samband med den begynnande

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
frågor*

Nr 6

Tisdagen den
13 oktober 1981

*Meddelande om
frågor*

avvecklingen av bygghusen vid Forsmarks kärnkraftverk.

Vård-, personal- och arbetsmarknadssynpunkter talar nu enstämigt för byggstart av kvinnokliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.

Jag vill därför fråga statsrådet:

När kan denna byggstart bli ett faktum?

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.13.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert